

Avaktualisering av okänd orsak

– antaganden vid utvärderingsstudier av program

WORKING PAPER 2012:3

The bottom half of the page features two overlapping green shapes. The top one is a large, solid green trapezoid that tapers towards the right. Below it is a lighter green, semi-transparent trapezoid that also tapers towards the right, creating a layered effect.

Sammanfattning

Vid utvärderingar av hur olika typer av insatser för de arbetssökande fungerar är det ett problem att vissa arbetssökande lämnar Arbetsförmedlingen av okänd orsak. Andelen avaktualiserade av okänd orsak skiljer sig mellan deltagar- och jämförelsegrupp. Ett antagande behöver göras om personerna har lämnat förmedlingen för att de fått arbete eller om de lämnat av någon annan anledning. Tidigare undersökningar tyder på att ungefär hälften av dem som lämnar Arbetsförmedlingen av okänd orsak har fått arbete varför detta ofta antas i utvärderingar för både deltagar- och jämförelsegrupp. I den här rapporten undersöks om detta är ett rimligt antagande. Vi undersöker hur stor andel av de personer som ingår i de utvärderingar som presenteras i Arbetsmarknadsrapport 2011, och har avaktualiserats av okänd orsak, som är sysselsatta enligt SCB:s register ungefär ett år efter programstart. Slutsatsen är att det är rimligt att anta att 50 procent har fått arbete både i deltagargrupp och i jämförelsegrupp.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
2. PROBLEMET MED AVAKTUALISERADE AV OKÄND ORSAK	4
3. METOD OCH DATA	5
4. RESULTAT	6
4.1 ARBETSPRAKTIK	6
4.2 ARBETSMARKNADSUTBILDNING	7
4.3 START AV NÄRINGSVERKSAMHET	9
5. SLUTSATSER.....	10
REFERENSER.....	11

1. Inledning

I Arbetsförmedlingens Arbetsmarknadsrapport 2011 redovisas resultat från utvärderingar av tre arbetsmarknadspolitiska program. De tre programmen är *arbetspraktik*, *arbetsmarknadsutbildning* och *start av näringsverksamhet*. För arbetsmarknadsutbildning och start av näringsverksamhet finns resultat från och med 1996 medan resultat för arbetspraktik finns från och med 1999. Utvärderingarna baseras på data från Arbetsförmedlingens register.

Ett problem i utvärderingarna är att många lämnar Arbetsförmedlingen av okänd orsak.¹ De arbetssökande upprätthåller inte kontakten med Arbetsförmedlingen och anledningen kan vara att de fått ett arbete. Eftersom övergång till arbete är den centrala målvariabeln i utvärderingarna kan den här typen av bortfall givetvis snedvrída resultaten. Problemet accentueras också av att andelen som lämnat förmedlingen av okänd orsak konsekvent skiljer sig mellan deltagar- och jämförelsegrupp i de utvärderingar som redovisas i arbetsmarknadsrapporten. Bland deltagarna har färre lämnat Arbetsförmedlingen av okänd orsak. Det kan vara så att förmedlarna har närmare kontakt med deltagarna och därmed mer information om anledningen till att de lämnar Arbetsförmedlingen.

I utvärderingarna har problemet hanterats genom att man antar att en viss andel bland dem som lämnat förmedlingen av okänd orsak har fått arbete. Den andel som valts är 50 procent i både deltagar- och jämförelsegrupp. Antagandet baseras på tidigare studier som visat att cirka 50 procent av dem som avaktualiserats av okänd orsak har fått arbete (Bring och Carling 2000 och Nilsson 2010).

De refererade undersökningarna om avaktualiserade av okänd orsak avser ett representativt urval av samtliga som avaktualiserats och ger ingen direkt information om hur det ser ut för det urval personer som ingår i Arbetsförmedlingens utvärderingar. Det går inte att utesluta att andelen som fått arbete bland de avaktualiserade av okänd orsak i utvärderingarna är en annan än i studierna som avser samtliga arbetssökande som avaktualiserats av okänd orsak.

Det går inte heller att utesluta att de deltagare som lämnat av okänd orsak i utvärderingarna skiljer sig avseende andelen som fått arbete jämfört med motsvarande personer i jämförelsegruppen. Det kan vara så att arbetsförmedlarna är måna om att statistik som gäller resultat efter program visar ett bra resultat och därför följer upp de deltagare som sannolikt har fått ett arbete mer noga än andra arbetssökande vid förmedlingen. Då skulle en mindre andel av deltagarna som avaktualiserats av okänd orsak ha fått arbete än motsvarande personer i jämförelsegruppen.

---

¹ Problemet diskuteras bland annat i Hägglund (2006), Nilsson (2008) och Gartell (2011).

För att få ett bättre underlag för att hantera bortfallsproblemet i våra registerdata undersöks i den här rapporten hur stor andel av personerna som ingår i Arbetsförmedlingens utvärderingar, och har avaktualiserats av okänd orsak, som är sysselsatta enligt SCB:s register ungefär ett år efter programstart. Resultaten kan användas för att värdera hur rimliga de antaganden som gjorts i Arbetsförmedlingens utvärderingar av program är, samt som vägledning för framtida utvärderingar.

2. Problemet med avaktualiserade av okänd orsak

Undersökningsfrågan i utvärderingarna är om arbetssökande får arbete i större utsträckning när de deltar i ett program än vad de skulle ha fått om de inte hade deltagit i programmet. Eftersom det inte går att observera individers utfall både när de deltar i ett program och när de inte gör det är vi tvungna att jämföra deltagare med en annan grupp arbetssökande som inte deltagit i programmet, en så kallad jämförelsegrupp.

Det utfall som presenteras i Arbetsmarknadsrapport 2011 är andel i arbete ett år efter programstart. Arbetsförmedlingens register används och arbete definieras som arbete utan stöd enligt Arbetsförmedlingens definition. Programeffekterna studeras genom att jämföra andelen som har jobb i deltagargruppen med andelen som har jobb i jämförelsegruppen. Ett positivt värde innebär att deltagarna har arbete i större utsträckning medan ett negativt värde innebär att det är fler som fått ett arbete bland dem som inte deltog i något program.

En del av personerna som ingår i utvärderingarna har, som diskuterats ovan, lämnat förmedlingen av okänd orsak. I tabell 1 visas hur stor denna andel är i deltagar- och jämförelsegrupp för respektive program.

Tabell 1. Andel i deltagar- och jämförelsegrupp som lämnat förmedlingen av okänd orsak för respektive program. Genomsnitt för perioden 1996–2009.

Grupp	Praktik	Arbetsmarknads- utbildning	Start av näringsverksamhet
Deltagare	4,0	3,8	1,7
Jämförelsegrupp	7,4	8,3	7,7

Andelen arbetssökande som lämnat förmedlingen av okänd orsak vid tidpunkten ett år efter programstart skiljer sig mellan deltagar- och jämförelsegrupp. Det är färre deltagare än jämförelsepersoner som har avaktualiserats av okänd orsak. Detta kan leda till att resultaten blir snedvridna.

I Gartell med flera (2012) visas att det har stor betydelse för resultatet vilket antagande som görs om avaktualiserade av okänd orsak. I tabell 2 visas ett exempel för arbetsmarknadsutbildning åren 2001 till 2005.

Tabell 2. Arbetsmarknadsutbildning åren 2001 till 2005. Effekter vid olika antaganden om hur stor andel av dem som avaktualiserats av okänd orsak som har fått arbete .

År	Ingen av deltagarna eller jämförelsepersonerna till arbete (1)	50 procent av deltagarna och 50 procent av jämförelsepersonerna till arbete (2)	0 procent av deltagarna och 50 procent av jämförelsepersonerna till arbete (3)	100 procent av deltagarna och 100 procent av jämförelsepersonerna till arbete (4)
2001	6.9	4.4	2.6	1.8
2002	13.3	10.4	9.4	7.6
2003	10.7	7.9	7.1	5.2
2004	14.6	11.7	10.6	8.8
2005	17.0	14.1	13.2	11.2

De skattade effekterna är ungefär tre procentenheter högre om noll istället för 50 procents sysselsättningsgrad antas för arbetsmarknadsutbildning åren 2001 till 2005 (jämför kolumn 1 och 2). Om 100 procents sysselsättningsgrad antas jämfört med 50 procents sysselsättningsgrad är den skattade effekten istället tre procentenheter lägre (kolumn 2 och 4). Om olika sysselsättningsgrad antas för deltagare respektive jämförelsepersoner, noll respektive 50 procent, istället för 50 procent för båda grupperna är den skattade effekten ungefär en procentenhet lägre (kolumn 2 och 3). Det spelar således stor roll för de skattade effekterna vilket antagande som görs för avaktualiserade av okänd orsak.

3. Metod och data

Hur urvalet av deltagar- och jämförelsegrupp har gjorts i utvärderingarna finns beskrivet i Gartell med flera (2012). I detta avsnitt beskrivs först de avgränsningar som gjorts för den här rapporten. Sedan beskrivs det sysselsättningsbegrepp som vi använder oss av för att undersöka sysselsättningsgraden bland avaktualiserade av okänd orsak.

Av samtliga deltagare och jämförelsepersoner i utvärderingarna väljs de personer som vid tidpunkten ett år efter programstart har avaktualiserats av okänd orsak. Variabeln sysselsättningsstatus i SCB:s register avser förhållanden i november för respektive år så därför görs också avgränsningen att deltagarna och jämförelsepersonerna ska ha påbörjat program under september till och med december. På så sätt kan vi med SCB:s register för nästkommande år kontrollera sysselsättningsstatus ungefär ett år efter programstart.

Vad som avses med sysselsättning i SCB:s register följer i möjligaste mån Internationella arbetsorganisationens (ILO) definition vilken innebär att ett inkomstbringande arbete

minst en timme under en mätvecka ska betraktas som förvärvsarbete.² Det finns två kategorier förvärvsarbetande, egna företagare och anställda. Uppgifterna kommer från kontrolluppgifter från arbetsgivare, från sociala kontrolluppgifter och från information om näringsverksamhet. Personer som är inskrivna på Arbetsförmedlingen och har subventionerade arbeten som till exempel offentligt skyddat arbete, Samhall, start av näringsverksamhet, nystartsjobb, anställning med lönebidrag eller anställningsstöd räknas som förvärvsarbetande.

Eftersom personerna i denna undersökning är avaktualiserade från Arbetsförmedlingen är det inte troligt att de har ett subventionerat arbete. För att ha ett subventionerat arbete måste personen vara inskriven på Arbetsförmedlingen. Därför kan vi anta att de förvärvsarbetande i SCB:s register som ingår i denna undersökning har ett osubventionerat arbete.

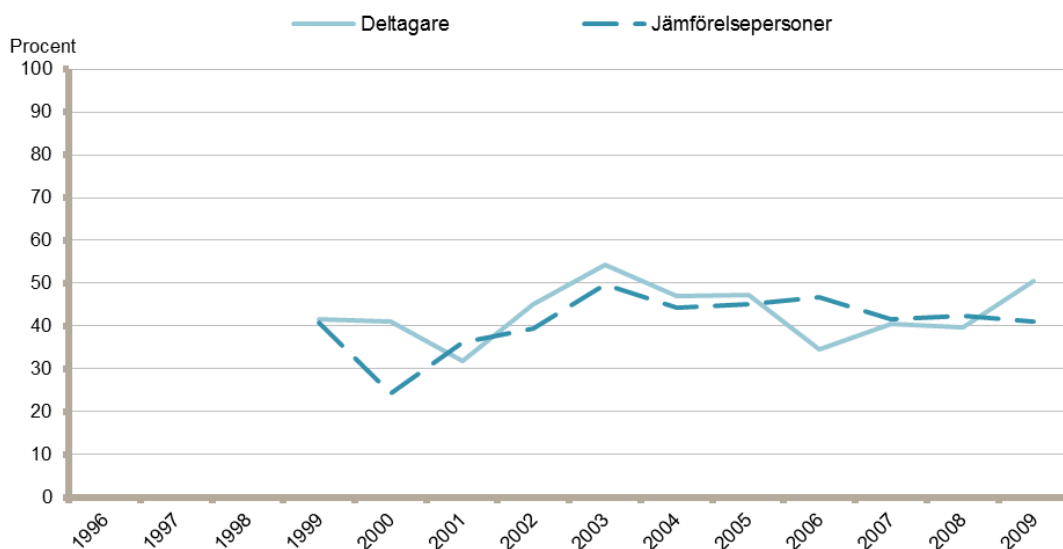
4. Resultat

I detta avsnitt presenterar vi andelarna av dem som avaktualiserats av okänd orsak som enligt SCB:s register är sysselsatta ungefär ett år efter programstart för respektive program.

4.1 Arbetspraktik

Figur 1 visar andelen sysselsatta ett år efter programstart av dem som avaktualiserats av okänd orsak för programmet arbetspraktik. Tabell 3 visar antalet observationer per år för deltagare respektive jämförelsepersoner.

Figur 1. Arbetspraktik. Andel i procent bland deltagare och jämförelsepersoner som lämnat förmedlingen av okänd orsak och som är sysselsatta ett år efter programstart.

² Den variabel vi använder oss av är *sysstat* där personer är klassificerade som förvärvsarbetande eller inte förvärvsarbetande.

Tabell 3. Praktik. Antal individer som påbörjade programmet mellan september och december och som har lämnat förmedlingen av okänd orsak ett år efter programstart.

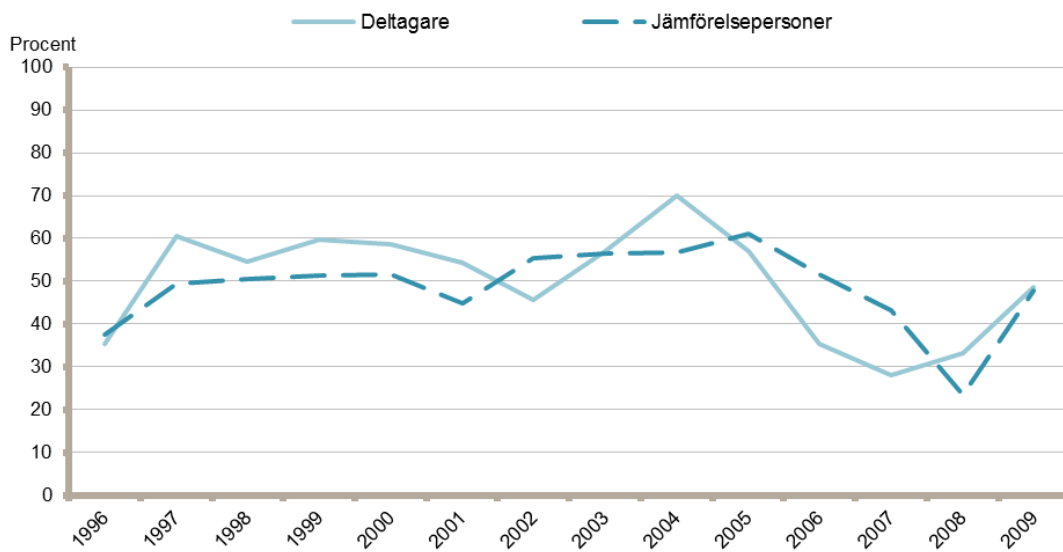
År	Deltagare	Jämförelse- personer
1996		
1997		
1998		
1999	314	654
2000	17	37
2001	88	174
2002	179	353
2003	153	343
2004	337	593
2005	114	199
2006	231	394
2007	281	478
2008	474	861
2009	212	369

Vissa år är fler deltagare sysselsatta, vissa år är fler jämförelsepersoner sysselsatta. I genomsnitt är 43 procent både av deltagar- och jämförelsegrupp sysselsatta. Antalet observationer varierar. År 2000 är det så få som 17 deltagare och 37 jämförelsepersoner som avaktualiserats av okänd orsak under september till och med december. Vanligare är att vi har några hundratal observationer per år och grupp. Det är, som tidigare nämnts, fler jämförelsepersoner än deltagare som har avaktualiserats av okänd orsak.

4.2 Arbetsmarknadsutbildning

Figur 2 visar andelen sysselsatta ett år efter programstart av dem som avaktualiserats av okänd orsak för programmet arbetsmarknadsutbildning. Tabell 4 visar antalet observationer per år för deltagare respektive jämförelsepersoner.

Figur 2. Arbetsmarknadsutbildning. Andel i procent bland deltagare och jämförelsepersoner som lämnat förmedlingen av okänd orsak och som är sysselsatta ett år efter programstart.

Tabell 4. Arbetsmarknadsutbildning. Antal individer som påbörjade programmet mellan september och december och som har lämnat förmedlingen av okänd orsak ett år efter programstart.

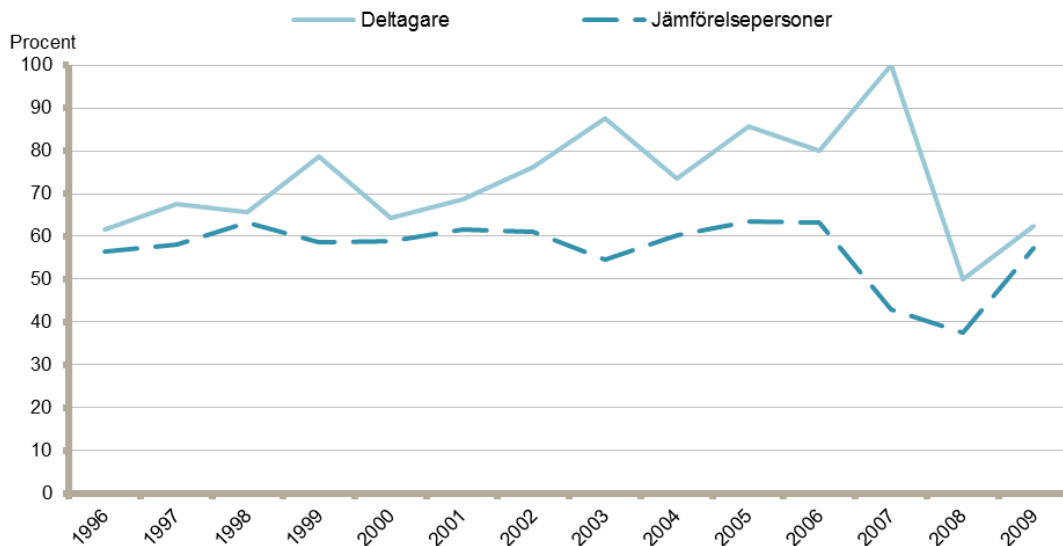
År	Deltagare	Jämförelsepersoner
1996	368	667
1997	339	631
1998	381	756
1999	137	265
2000	184	368
2001	68	178
2002	35	173
2003	14	46
2004	20	60
2005	14	67
2006	17	101
2007	32	90
2008	3	17
2009	39	73

Även för arbetsmarknadsutbildning är andelen sysselsatta i genomsnitt relativt lika för deltagar- och jämförelsegrupp. Totalt för samtliga år är 52 procent av deltagarna och 48 procent av jämförelsepersonerna sysselsatta. Under 2000-talet är det för vissa år få observationer vilket gör att vi bör vara försiktiga med tolkningar av sysselsättningsnivån för specifika år.

4.3 Start av näringsverksamhet

Figur 3 visar andelen sysselsatta ett år efter programstart av dem som avaktualiserats av okänd orsak för programmet start av näringsverksamhet. Tabell 5 visar antalet observationer per år för deltagare respektive jämförelsepersoner.

Figur 3. Start av näringsverksamhet. Andel i procent bland deltagare och jämförelsepersoner som lämnat förmedlingen av okänd orsak och som är sysselsatta ett år efter programstart.

Tabell 5. Start av näringsverksamhet. Antal individer som påbörjade programmet mellan september och december och som har lämnat förmedlingen av okänd orsak ett år efter programstart.

År	Deltagare	Jämförelsepersoner
1996	39	163
1997	43	193
1998	32	152
1999	28	135
2000	45	129
2001	16	99
2002	21	108
2003	16	64
2004	34	151
2005	21	77
2006	15	57
2007	6	35
2008	2	8
2009	8	89

För programmet start av näringsverksamhet är det en viss skillnad i sysselsättningsnivå mellan deltagar- och jämförelsegrupp. Totalt för samtliga år är 71 procent av deltagarna och 59 procent av jämförelsepersonerna sysselsatta. Sammantaget för båda grupperna är

ungefär 60 procent sysselsatta. Även för start av näringsverksamhet är det för vissa år mycket få observationer.

5. Slutsatser

Den här studien visar att i utvärderingarna av programmen är ungefär hälften sysselsatta bland personer som avaktualiserats av okänd orsak. Slutsatsen är att det är rimligt att anta en sysselsättningsnivå på 50 procent för avaktualiserade av okänd orsak i utvärderingar av program.

I utvärderingarna av arbetsmarknadsutbildning är i genomsnitt ungefär 50 procent sysselsatta bland personer som avaktualiserats av okänd orsak. I utvärderingarna av praktik är andelen drygt 40 procent. Ett antagande om en sysselsättningsnivå på 50 procent är därför möjligen något hög i utvärderingar av praktik. Detta kan leda till att vi underskattar effekterna av praktik något eftersom fler jämförelsepersoner än deltagare har avaktualiserats av okänd orsak och därmed fler jämförelsepersoner antas ha fått arbete än vad den här undersökningen ger stöd för.

I utvärderingarna av start av näringsverksamhet där ungefär 60 procent är sysselsatta gäller det omvända, nivån är möjligen något låg vilket innebär att vi överskattar effekten av programmet. Å andra sidan ger den här undersökningen stöd för att något fler deltagare än jämförelsepersoner bland avaktualiserade av okänd orsak i utvärderingarna av start av näringsverksamhet har fått arbete vilket gör att ett antagande om att samma andel har fått arbete i båda grupperna leder till en underskattning av resultaten.

Jämförelsen av andelen sysselsatta bland deltagare respektive jämförelsepersoner som lämnat av okänd orsak visar att andelen sysselsatta är ungefär densamma i de båda grupperna för alla tre programmen. Slutsatsen är att det är rimligt att anta att samma andel har fått arbete i deltagargrupp som i jämförelsegrupp. Det verkar inte vara så att arbetsförmedlarna mer noggrant har följt upp de deltagare som sannolikt har fått ett arbete och att det därmed för dessa skulle kvarstå en större andel deltagare som inte fått arbete bland avaktualiserade av okänd orsak. Snarare verkar resultaten i någon mån peka i motsatt riktning för arbetsmarknadsutbildning där något fler är sysselsatta bland deltagare, och för start av näringsverksamhet där i genomsnitt 10 procentenheter fler i deltagargruppen är sysselsatta. Konsekvensen av att anta en för låg sysselsättningsgrad bland deltagare är att effekten av programmet underskattas något.

Sammantaget drar vi slutsatsen att det bland avaktualiserade av okänd orsak i utvärderingar av program är rimligt att anta att 50 procent har fått arbete både i deltagargrupp och i jämförelsegrupp.

Referenser

Bring, J. & Carling, K. (2000). Attrition and Misclassification of Drop-outs in the Analysis of Unemployment Duration. *Journal of Official Statistics*, 16, 321–330.

de Luna, X., Forslund, A. & Liljeberg, L. (2008). Effekter av yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning för deltagare under perioden 2002–04. Rapport 2008:1, IFAU, Uppsala.

Gartell, M. (2011). Interna och externa coachningstjänster. URA 20011:2, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Gartell, M., Gerdes, C. & Nilsson, P. (2012). Metoder för att mäta effekter av arbetsmarknadspolitiska program. Working Paper 2012:2, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Hägglund, P. (2006). Are there pre-programme effects of Swedish active labour market policies? Evidence from three randomized experiments, Working paper 2006:2, IFAU, Uppsala.

Nilsson, P. (2010). Arbetssökande som lämnar Arbetsförmedlingen av okänd orsak. Working Paper 2010:1, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

WORKING PAPER 2012:3

AV: MARIE GARTELL, CHRISTER GERDES OCH PETRA NILSSON.

Arbetsförmedlingens Working Paper serie presenterar rapporter som rör analys av arbetsmarknadens funktionssätt och effekter av arbetsmarknadspolitiska insatser.

Working papers kan laddas ned från
www.arbetsformedlingen.se

Du kan beställa Arbetsförmedlingens informationsmaterial i alternativa format på
www.arbetsformedlingen.se/alternativaformat

Synpunkter?

Rapporterna är pågående arbete och författarna tar tacksamt emot synpunkter.

Arbetsförmedlingens huvudkontor
Forsknings- och utvärderingsenheten
113 99 Stockholm
E-post: analysavdelningen@arbetsformedlingen.se